

TUSSEN PAPIER EN PRAKTIJK

BASISONDERWIJS

DOCENTENHANDLEIDING

Activerende introductie van het thema 'kinderrechten'.
Dit is een bewerking van een activiteit uit *Lift Off* van Amnesty Ierland.

THEMA

Kinderrechten. Op papier staan alle rechten van kinderen netjes beschreven en op een land na (Verenigde Staten) heeft elk land dit Internationale Verdrag Inzake de Rechten van het Kind geratificeerd. Maar als je kijkt hoe in werkelijkheid kinderen hun rechten beleven, valt er een groot verschil te constateren tussen papier (het kinderrechtenverdrag) en praktijk (de mate waarin kinderen in realiteit kunnen genieten van hun rechten). Ook is er een groot verschil tussen de situaties waarin kinderen zich bevinden, dus de mate waarin kinderen in staat zijn van hun rechten te genieten. Conclusie: Er moet dus nog veel gebeuren voordat in Nederland (en de rest van de wereld!) *alle* kinderen van *al* hun kinderrechten kunnen genieten.

DOELEN

Door deze activiteit te doen, wordt voor leerlingen in een oogopslag duidelijk dat er een groot verschil is tussen de kinderrechten zoals beschreven in het Kinderrechtenverdrag, en echte kinderen en de mate waarin zij kunnen genieten van hun rechten.

Leerdoelen

- De leerling is in staat zich in te leven in een ander kind, dat in andere omstandigheden leeft.
- De leerling kan vertellen dat er (grote) verschillen zijn tussen kinderen, ook hier in Nederland, en de mate waarin zij van hun kinderrechten gebruik kunnen maken (genieten). De leerling kan ten minste drie voorbeelden geven.
- De leerling kan uitleggen dat als je als kind tot een minderheidsgroepering hoort, dat dat van invloed is, vaak in negatieve zin, op de mate waarin het betreffende kind van zijn of haar rechten kan genieten.

DOELGROEP

Leeftijd: 10 - 13 jaar (groep 7 - 8)
Aantal leerlingen: 15 - 32

SPELTYPE

Het is een soort rollenspel waarbij leerlingen zich moeten inleven in een ander, zonder daadwerkelijk toneel te hoeven spelen.

DUUR

---

20 - 30 minuten

VOORBEREIDING

- Het is belangrijk dat de leerlingen weten wat kinderrechten zijn, dit moet van tevoren zijn behandeld in de klas.
- Controleer de rollen en situatiebeschrijvingen die achterin deze handleiding zitten, zodat ze duidelijk en passend zijn voor uw klas. Het is niet de bedoeling dat een leerling zich ongemakkelijk voelt door een bepaalde rol te moeten spelen. Hoe beter de rollen aansluiten bij de leefomgeving van de leerlingen, hoe herkenbaarder. En hoe groter het leereffect zal zijn.
- Print de kaartjes met rollen en knip ze uit, zodat er voor elke leerling een kaartje beschikbaar is.
- Regel van tevoren een geschikte ruimte, bijvoorbeeld het schoolplein, de hal of de kantine. Alle leerlingen moeten naast elkaar op 'een lijn' kunnen staan en een flink aantal stappen naar voren kunnen zetten.

MATERIAAL

- Uitgeknipte kaartjes met daarop de rollen (32 kaartjes, eventueel zelf bij te maken of aan te passen).
- Lijst met situatiebeschrijvingen en lijst met aanvullende situatiebeschrijvingen.

SPELUITLEG

- Vertel dat jullie straks naar het schoolplein of de hal gaan omdat jullie ruimte nodig hebben om een spel te spelen.
- Vertel dat het gaat om een soort rollenspel, waarbij elke leerling in de huid kruipt van een ander kind, maar dat de leerlingen geen toneelstukje gaan opvoeren.
- Neem de leerlingen, de kaartjes en de lijst met situatiebeschrijvingen mee naar het schoolplein.
- Zet de leerlingen allemaal zij aan zij op een lange rij, met hun gezicht naar voren, naar jou toe. Zorg dat ze genoeg ruimte hebben om twaalf stappen naar voren te zetten (zoveel situaties, zoveel stappen).
- Loop langs de rij en geef de leerlingen één voor één een kaartje. Benadruk dat ze het kaartje voor zichzelf moeten houden, de lol is er direct af als de buurman / buurvrouw weet wat voor personage er op het kaartje staat.
- Als iedereen een kaartje heeft, vertel je dat ze nu niet langer zichzelf zijn, maar degene die op hun kaartje beschreven staat. Vertel dat ze zich in hun hoofd een beeld moeten vormen van het kind op hun kaartje. Ze moeten het kind een gezicht geven, een lichaam, bedenken hoe de woning eruit ziet, de familie, vrienden. Wat zou haar of zijn hobby zijn? Hoe ziet de klas eruit? Laat de leerlingen daar echt even de tijd voor nemen. Zorg dat het stil is gedurende 10 - 15 seconden. Vraag dan of het iedereen gelukt is een beeld in zijn/haar hoofd te maken. Het is belangrijk dat de leerlingen zich goed inleven.
- Leg uit dat alle personages nú leven en in Nederland wonen.
- Leg uit dat je een aantal situatiebeschrijvingen gaat voorlezen. Als de situatiebeschrijving van toepassing is op 'de nieuwe ik', oftewel het kind op het kaartje, dan doet de leerling een stap vooruit. Als de situatie die beschreven wordt niet van toepassing is op 'de nieuwe ik', dan blijft de leerling staan.
- Onthoud dat de leerling nooit een stap terug doet!
- Lees de situatiebeschrijving voor. Bij de eerste twee of drie beschrijvingen zul je nog wat moeten uitleggen, verduidelijken en helpen. Geef de leerlingen de tijd om na elke situatie beschrijving even na te denken en te bepalen wat zij nu moeten doen.
- Leg halverwege de situaties het spel even stil en laat de leerlingen goed om zich heen kijken. Wie staat waar? Vraag aan twee leerlingen die helemaal vooraan staan hoe het gaat. Hoe ze zich voelen, zo helemaal vooraan. Doe hetzelfde met twee leerlingen die helemaal achteraan staan. Vraag aan nog twee of drie leerlingen die in het midden staan hoe ze zich voelen.

- Laat de leerlingen als het spel uitgespeeld is, op de grond zitten, op de plek waar ze stonden. Laat de leerlingen weer goed om zich heen kijken.
- Vertel dat het tijd is om te horen in wiens huid iedereen is gekropen. Wie zijn jullie nu eigenlijk? Laat elke leerling luid en duidelijk vertellen wie hij of zij was.
- Vertel dat het gedeelte van het rollenspel nu afgelopen is en dat iedereen uit zijn of haar rol kan stappen en weer zichzelf is. Vertel dat jullie het spel gaan nabespreken.

NABESPREKING

Startvragen: Waar ging dit spel eigenlijk over? Vond je het lastig om je in te leven? Vond je het lastig om te bepalen of je een stap moest zetten? Ken je iemand die lijkt op wie je moest spelen?

Je kunt dit rollenspel op een aantal niveaus nabespreken en uitdiepen.

1. Kinderrechten.

Genieten van rechten of juist het schenden van rechten. Welke kinderen (die dus op de kaartjes stonden) konden genieten van al hun rechten? Welke kinderen gedeeltelijk? Van welke kinderen werden de rechten geschonden? Hoe komt het dat sommigen zoveel kansen krijgen en anderen zo weinig? Wie zijn er verantwoordelijk voor dat kinderen van hun rechten kunnen genieten? De kinderen zelf, scholen, de burgemeester van een stad, de regering. Wat kun je zeggen over het kinderrechtenverdrag (op papier) aan de ene kant en de kinderrechten in de praktijk aan de andere kant? Al deze kinderen bestaan immers echt...

2. Emotioneel.

Wat deed het met je dat je iedereen vooruit zag stappen, maar jij zelf geen stap kon zetten? Hoe vond je het om zo vooraan te staan en de anderen ver achter je te laten? Vond je het eerlijk? Hoe voelde je je tijdens het spel?

3. Reflectie.

Het beeld dat je zelf in je hoofd hebt gemaakt van jouw rol, zegt ook veel. Wat zegt het precies? En over wie eigenlijk? Hoe denk jij over anderen? Wat zijn jouw beelden bij groepen in de samenleving? Wat zijn jouw vooroordelen? En, wat doe je ermee?

ROLLENKAARTJES

1. Stel je bent...

... tien jaar. Jij en jouw broers wonen in een mooi huis met een grote tuin en een tennisbaan. Jouw vader is de manager van een bank in de stad waar jullie wonen. Jouw moeder werkt niet. Zij zorgt voor het huishouden en voor jullie, de kinderen. Jouw opa's en oma's zijn alle vier in Turkije geboren.

2. Stel je bent...

... elf jaar. Je woont op een boerderij op het platteland. Jouw vader is boer en je moeder werkt mee in het bedrijf. Jullie hebben tweehonderd melkkoeien. Je hebt twee broers en een zusje. Jullie werken elke dag mee op de boerderij, met klussen zoals de kippen eten geven en het hek repareren.

3. Stel je bent...

... een Roma(zigeuner)-kind van twaalf jaar. Je woont in een klein huis aan de rand van een kleine stad. De keuken heeft een oud, klein keukenblok en de badkamer is ook klein. Je hebt zes broers en zussen, met wie je op één kamer slaapt. Vaak blijven er nog neven en nichten logeren.

4. Stel je bent...

... elf jaar. Je hebt altijd in pleeggezinnen gewoond. Je weet niet wie jouw ouders zijn. Je zit het liefst op een eigen plek waar je gedichten schrijft en boeken leest. En wegdroomt.

5. Stel je bent...

... dertien jaar en je bent enig kind. Je woont met je ouders in een appartement middenin de stad. Je vader werkt in de bouw en je moeder is postbode. Je bent erg goed in sport.

6. Stel je bent...

... dertien jaar. Je bent de oudste van drie kinderen. Jouw vader is vrachtwagenchauffeur en is vaak van huis. Je moeder werkt in een restaurant en moet regelmatig 's avonds werken. Jij moet dan op je twee jongere zusjes passen.

7. Stel je bent...

... geboren in dit land. Maar jouw ouders zijn geboren in een land in Azië en zijn hierheen geëmigreerd. Ze hebben een mooi restaurant in het centrum. Jullie wonen boven het restaurant. Jij en je zusje spreken goed Nederlands, maar je ouders hebben nog steeds moeite met deze taal. Je bent elf jaar.

8. Stel je bent...

... enig kind. Je woont alleen met je moeder in een flatje in een buitenwijk van de stad. Je moeder werkt in een kledingzaak en is in Suriname geboren. Je vader is ook in Suriname geboren en is daar weer naar teruggekeerd. Jij kunt goed dansen en zingen. Je bent twaalf jaar oud.

9. Stel je bent...

... geboren met een beperking (handicap) en daarom zit je in een rolstoel. Je woont met je ouders en je zusje in een rijtjeshuis in de stad. Je ouders zijn allebei leraar. Je bent tien jaar.

10. Stel je bent...

... elf jaar en je bent de helft van een ééneiige tweeling. Je woont in een kleine flat vlakbij school. Je moeder werkt in het restaurant van het ziekenhuis. Je vader zit in de gevangenis.

11. Stel je bent...

... samen met je ouders naar Nederland gekomen, vier jaar geleden. Jullie zijn gevlucht voor de oorlog in het Afrikaanse land waar jullie woonden. Je bent nu twaalf jaar. Jullie weten niet wanneer jullie weer terug kunnen gaan.

12. Stel je bent...

... tien jaar. Jouw ouders zijn gescheiden toen je nog maar een baby was. Je woont bij je moeder en haar vriend. In de weekends woon je bij je vader en zijn nieuwe vrouw. Je vader heeft samen met haar nog twee kleine kinderen.

13. Stel je bent...

... elf jaar. Je hebt bij verschillende pleeggezinnen gewoond vanaf je derde. Jouw ouders konden niet meer voor je zorgen. De pleegouders bij wie je nu woont, alweer vijf jaar, zijn erg aardig. Drie andere pleegkinderen wonen er ook. Samen delen jullie twee slaapkamers.

14. Stel je bent...

... een vrolijk kind! Je vindt leren echt heel lastig. Daarom ga je naar een speciale school, waar je twee jaar langer de tijd krijgt om de basisschool af te ronden. Deze school is verder weg dan gewone basisscholen in de buurt. Allebei je ouders werken veel en daarom hebben ze niet veel tijd om je te helpen met taal, rekenen en bijvoorbeeld jouw spreekbeurt. Zelf hadden je ouders vroeger ook veel moeite met school en leren.

15. Stel je bent...

... twaalf jaar en een echt turntalent. Sinds een jaar volg je een intensief trainingsprogramma op sportinstituut Papendal. School vind je leuk, maar liever hang je in de ringen of sta je op de balk. Je ouders werken allebei maar een paar dagen zodat zij jou om de beurt kunnen brengen en halen naar en van jouw trainingen en wedstrijden.

16. Stel je bent...

... dertien jaar en de jongste van drie kinderen. Jullie wonen in een klein appartement in de binnenstad. Jouw vader is automonteur, maar hij zit al een tijdje zonder werk en dus zonder inkomen. Wel heeft hij recht op een uitkering. Het leuke is dat hij nu veel tijd heeft om met je te vissen, te fietsen en Uno te spelen. Je moeder is huisvrouw.

17. Stel je bent...

... elf jaar. Je woont samen met je ouders in een dorp, vlakbij een grote stad. Je hebt een broer die anderhalf jaar ouder is. Jouw ouders hebben een bakkerij. Vaak word je gepest omdat je te dik bent.

18. Stel je bent...

... het kind van de Amerikaanse ambassadeur. Jullie wonen in een grote stad. In deze stad wonen meer kinderen zoals jij. Jij zit op de internationale school waar de voertaal Engels is. Je stottert. Daarom vind je spreekbeurten, voorlezen en toneel afschuwelijk. Soms mis je je opa en oma.

19. Stel je bent...

... tien jaar en je woont door de week bij je opa en oma. Je ouders zijn gescheiden. Je opa en oma wonen in een dorpje buiten de stad. Je moeder werkt veel om alles te kunnen betalen. Met je moeder woon je in het weekend in een bovenhuis in het centrum van de stad. Je ziet je vader maar een paar keer per jaar.

20. Stel je bent...

... elf jaar en van Antilliaanse afkomst. Jouw ouders zijn ongeveer twintig jaar geleden naar Nederland verhuisd. Jouw moeder is lerares op een basisschool. Je vader zie je eigenlijk niet zoveel. Jullie sparen elke euro voor een reis naar Aruba, waar familie woont. Je hebt nog een klein broertje van vier.

21. Stel je bent...

... twaalf jaar en jouw ouders zijn geboren in Marokko. Elke zomer rijden jullie met de auto via Spanje naar Marokko. Je vindt het altijd leuk om je familie te zien, maar je mist dan wel weer je vriendinnen / vrienden in Nederland. Je moeder werkt niet, je vader heeft een eigen winkel. Je hebt twee broers en een klein zusje.

22. Stel je bent...

... tien jaar en hebt een zusje van acht jaar. Je moeder is huisarts en je vader werkt bij een bank. Allebei je ouders werken veel en daarom hebben jullie een oppas aan huis. Zij haalt jullie van de BSO en kookt het avondeten. Je zit op hockey, paardrijden, dansen en pianoles.

23. Stel je bent...

... dertien jaar. Je moeder is overleden kort na jouw geboorte. Je vader is na een paar jaar hertrouwd. Jouw stiefmoeder heeft twee oudere kinderen, zij zijn negentien en eenentwintig. Je vader is advocaat.

24. Stel je bent...

... elf jaar en woont in een wijk waar veel immigranten wonen. Je vader heeft een winkel waar hij fruit, groenten, brood en kruiden verkoopt. Zelf was je nog een baby toen jullie naar Nederland emigreerden. Je spreekt zowel goed Nederlands als de taal van je ouders. Soms moet je voor je ouders vertalen omdat zij niet zo goed Nederlands spreken.

25. Stel je bent...

... astma-patiënt. Daardoor moet je regelmatig thuisblijven, in bed. Je kijkt veel televisie en surft vaak op internet. Je houdt van games. In de herfst en winter heb je vaak erge last van je astma. Je voelt je vaak eenzaam omdat je ouders gewoon naar hun werk moeten, ook als jij ziek bent. Je bent twaalf jaar.

26. Stel je bent...

...tien jaar en je hebt een broer van twaalf. Jij en je broer zijn goed in schaken en rekenen, in taal, in sport. Eigenlijk zijn jullie goed in heel veel dingen. Jij en je broer worden door je ouders op allerlei training- en vakantiecampen gestuurd. Ze hopen dat jullie steeds beter worden en wedstrijden winnen.

27. Stel je bent...

... elf jaar en je woont met je ouders en je zus en broer in een mooi herenhuis aan de rand van het centrum van de stad. Je moet je altijd aan een streng dieet houden, want je hebt een glutenintolerantie. Dat betekent dat je geen tarweproducten mag eten, zoals brood, ontbijtkoek, pasta en pizza.

28. Stel je bent...

... tien jaar. Je vader heeft al een paar jaar geen werk meer. Hij verdient geen geld. Je ouders zijn daardoor behoorlijk gestrest en dat zorgt voor veel ruzie in huis. Geld is dus een groot probleem bij jullie thuis. Je hebt een jonger zusje van zes jaar.

29. Stel je bent...

... tien jaar en je moeder is Engels en je vader is Frans. Allebei je ouders zijn een aantal jaar geleden naar Nederland gekomen vanwege hun baan. Je moeder is manager bij een platenmaatschappij. Je woont in een mooie woonboerderij in het zuiden van het land. Jij en je broertje moeten een half uur fietsen naar school.

30. Stel je bent...

... twaalf jaar. Je hebt een jonger broertje van tien. Hij heeft het syndroom van Down. Hij is erg lief en grappig, maar hij vraagt constant om aandacht. Van jou, maar ook van je ouders. Hij gaat naar dezelfde school als jij. Soms ben je bang dat hij door zijn klasgenootjes niet als gelijkwaardig wordt gezien.

31. Stel je bent...

... elf jaar en sinds vier jaar weet je dat je ADHD hebt. Je zit altijd alleen, helemaal vooraan in de klas. Je wilt graag dat je klasgenoten je aardig vinden en daarom maak je veel grappen in de klas. Toch blijft het voor jou moeilijk om echt vrienden te worden met andere kinderen.

32. Stel je bent...

... twaalf jaar en je woont in het woonwagenkamp aan de rand van de stad. Je slaapt in een bed samen met je zusje van tien. Je moeder is kapster. Je vader heeft verschillende bedrijfjes. Bij jullie thuis is het altijd een komen en gaan van vrienden, kennissen en familie. Gezellig, maar je zou graag eens rustig de *Donald Duck* in een lekkere stoel willen uitlezen.

LIJST MET TWAALF SITUATIEBESCHRIJVINGEN

---

1. Je krijgt nieuwe kleren en nieuwe schoenen als je die nodig hebt.
2. Je gaat naar een goede school, waar je uit verschillende lesboeken werkt, er staan tafels en stoelen, er zijn computers en de leerkrachten die bij jou op school werken hebben allemaal een opleiding als leerkracht gevolgd.
3. Jouw ouders, opa en oma of andere verzorgers vragen jou om je mening over dingen die belangrijk zijn voor jou of over jou gaan.
4. Als je ziek bent kun je naar de huisarts of het ziekenhuis. Ook wordt je gezondheid regelmatig gecontroleerd als je niet ziek bent. Bijvoorbeeld door het consultatiebureau, de schoolarts en twee keer per jaar door de tandarts.
5. Je kunt je vrienden en vriendinnen thuis uitnodigen voor het eten.
6. Je hoeft geen zwaar lichamelijk zwaar werk te doen.
7. Je wordt niet buitengesloten of gepest omdat je er anders uitziet dan andere kinderen of vanwege jouw beperking (handicap).
8. Jullie hebben thuis een computer waarop je informatie kunt zoeken op internet.
9. Je hebt zelfvertrouwen en wordt gestimuleerd om je talenten te ontwikkelen. Dus je krijgt alle gelegenheid om zo goed mogelijk te worden in de dingen waar je goed in bent en die je waarschijnlijk ook leuk vindt.
10. Je kunt de godsdienst kiezen en belijden die jij wilt.
11. Je hebt genoeg tijd om te spelen.
12. Je hebt contact met allebei je ouders, ook al zijn die gescheiden of woont een van je ouders in een ander land.

LIJST MET AANVULLENDE SITUATIEBESCHRIJVINGEN

---

1. Je woont in een fatsoenlijk huis, met een keuken(tje) en een badkamer(tje). Ook hebben jullie een televisie en een computer.
2. Je zit op een sport en/of muziekles. Je doet in elk geval activiteiten buiten school: dingen waar je goed in bent!
3. Jouw ouders, opa en oma en zelfs je overgrootouders zijn geboren in Nederland.
4. Jij en jouw familie of verzorgers gaan er ten minste een keer per maand op uit, bijvoorbeeld naar de dierentuin, het zwembad, de bioscoop, het strand of het museum.
5. Als je wat ouder bent, kun je een opleiding volgen en kun je in principe elk werk doen dat je wilt.
6. Je bent niet bang om te worden gepest of aangevallen te worden als je op straat loopt, of op school, of waar je woont.
7. Je woont samen met volwassenen die van je houden en het beste voor jou willen.
8. Je hebt genoeg vrienden om mee te spelen. En jouw vrienden mogen wel eens blijven logeren. Ook mag jij wel eens bij vrienden slapen.
9. Je hebt je nooit gediscrimineerd gevoeld vanwege afkomst, huidskleur, religie of cultuur van jou of je ouders.
10. Als je denkt aan je toekomst verwacht je dat je gelukkig zult zijn. Je ziet je toekomst zonnig tegemoet.